

**ԱՂՐԲԵՋԱՆ-ՍԱՌԻԴՅԱՆ ԱՐԱՔԻԱ
ՀԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. ՄԻՏՈՒՄՆԵՐ ՈՒ
ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ**

1991 թ. անկախություն ձեռք բերելուց հետո Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության արաբական ուղղությունը չնայած կարևորվում էր, սակայն չունեի այնպիսի առաջնահերթություն, ինչպես օրինակ ՆԱՏՕ-ի կամ Եվրամիության հետ համագործակցությունը: Ադրբեջանը թեև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատեց արաբական մի շարք երկրների հետ, սակայն արաբական ուղղությունը Ադրբեջանի անկախությունից ի վեր զարգանում էր ոչ սրընթաց: Հընթացս Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության մեջ առավել կարևորվեց իսլամական ուղղությունը, միջազգային իսլամական ընտանիքի անդամ դառնալը, որի ապացույցն իսլամական համագործակցություն կազմակերպության (ԻՀԿ) հետ Ադրբեջանի սերտ շփումներն էին¹: Հատկանշական է, որ աշխարհիկ հիմքեր ունեցող Ադրբեջանն իրեն անվերապահորեն համարեց իսլամական Ումմայի անդամ, որի մասին բազմիցս հայտարարել են երկրի բարձրաստիճան պաշտոնյաները²: Հատկանշական է, որ Հեյդար Ալիևը ձգտում էր Ադրբեջանում զարգացնել եվրոպական փորձը, մյուս կողմից՝ սերտացնել կապերն իսլամական աշխարհի հետ: Ադրբեջանը ներկայացվում էր մի երկիր, որը կարող էր կամրջի դեր խաղալ Արևմուտքի և Արևելքի միջև³:

¹ Ադրբեջանը ԻՀԿ-ին անդամագրվեց 1991 թ.¹ Խորհրդային Միության փլուզումից անմիջապես հետո: Այս հարցում էական դեր ունեցավ Թուրքիան, սակայն ոչ պակաս կարևոր էր նաև Սաուդյան Արաբիայի աջակցությունը: Մանրամասն տե՛ս Ա. Փաշայան, Իսլամական կոնֆերանս կազմակերպությունը. նպատակները, գործունեությունը, դիրքորոշումը Ղարաբաղյան հակամարտության նկատմամբ, Եր., 2003:

² Ա. Փաշայան, Իսլամն Ադրբեջանում. անցյալը և ներկան, Եր., 2014, էջ 135:

³ Նույն տեղում, էջ 49:

Մյուս կողմից՝ իսլամական աշխարհի հետ համագործակցությունն Ադրբեջանը լավագույնս օգտագործեց Հայաստանի դեմ քարոզչության և Լեռնային Ղարաբաղի հարցում քաղաքական, ֆինանսական, ինչպես նաև միջազգային աջակցություն ձեռք բերելու հարցում⁴։ Չնայած արաբական ուղղության ոչ առաջատար լինելու հանգամանքին՝ արաբական երկրների մեջ առանձնացան որոշ պետություններ, որոնք ի սկզբանե հայտնվեցին Ադրբեջանի արտաքին քաղաքականության ուշադրության կենտրոնում։ Դրանք հիմնականում Ծոցի երկրներն էին, բայց և հատկապես Սաուդյան Արաբիայի Թագավորությունը (ՍԱԹ), որն աշխարհի ամենախոշոր նավթարդյունահանող երկրներից մեկն է։

Սաուդյան Արաբիան իսլամի հայրենիքն է և իրականացնում է մուսուլմանական աշխարհի ամենամյա ուխտագնացությունը դեպի սրբազան Մեքքա և Մադինա։ Նշենք, որ վահաբականություն դավանող Սաուդյան Արաբիան այն պետությունն է, որը հանգուցային դերակատարում ունի թե՛ միջազգային, թե՛ մերձավորարևելյան քաղաքականության մեջ։ Նրա դերը հանգուցային է ԻՀԿ-ում, Արաբական պետությունների լիգայում, Ծոցի երկրների համագործակցության խորհրդում, ՕՊԵԿ-ում և այլ կառույցներում։ Սաուդյան Արաբիան առաջին պետություններից մեկն էր, որը ճանաչեց Ադրբեջանի անկախությունը։ Երկու երկրների միջև դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատվեցին 1992 թ. փետրվարի 24-ին։ 1994 թ. ապրիլին Էռ-Ռիադում բացվեց Ադրբեջանի դեսպանատունը և միայն հինգ տարի անց՝ 1999 թ. հունիսին, Բաքվում՝ Սաուդյան Արաբիայի Թագավորության դեսպանատունը։ 1994 թ. հուլիսին՝ իշխանության գալուց որոշ ժամանակ անց, երբ Հայաստանի հետ Ադրբեջանն արդեն կնքել էր զինադադարի մասին համաձայնագիր, Հեյդար Ալիևը պաշտոնական այցով մեկնեց Սաուդյան Արաբիա։ Նրան ուղեկցում էին Ադրբեջանի կառավարության անդամներ, նաև՝ Ադրբեջանի հոգևոր առաջնորդ Ալլահ Շուքյուր Փաշազադեն։ Հ.Ալիևը և նրան ուղեկցող պատվիրակությունը եղան նաև Մեքքայում՝ իրականացնելով փոքր ուխտագնացություն՝ ումրա⁵։ Հեյդար Ալիևի այցը երկկողմ հարաբերությունների զարգացման նոր հեռանկարներ բացեց։ Այ-

⁴ Մանրամասն տե՛ս Ա. Փաշայան, Իսլամն Ադրբեջանում. անցյալը և ներկան, Եր., 2014։

⁵ Նույն տեղում, էջ 45։

ցի շրջանակներում կնքվեց տնտեսության, առևտրի, ներդրումների, տեխնոլոգիաների, մշակույթի, երիտասարդության ու սպորտի ոլորտներում երկկողմ համագործակցության գլխավոր հուշագիրը: Զիդդայում Հեյդար Ալիևը մամլո ասուլիսում սաուդյան Ֆահդ թագավորին անվանելով եղբայր և ընկեր՝ նշում էր, որ երկու պետությունները համագործակցության զարգացման նույն տեսլականներն ունեն⁶:

Սաուդյան Արաբիան առաջին երկրներից մեկն էր, որը 1994-1999 թթ. ընթացքում շարունակաբար մարդասիրական օգնություն ցուցաբերեց Ադրբեջանին՝ Հայաստանից տեղափոխված փախստականներին օժանդակելու նպատակով: Ղաբաբաղաադրբեջանական պատերազմի հետևանքով վիրավորված Ադրբեջանի մի շարք քաղաքացիներ բուժման նպատակով մեկնեցին Սաուդյան Արաբիա⁷:

Երկկողմ պայմանավորվածությունների արդյունքում Ադրբեջանից սկսեցին ամեն տարի Սաուդյան Արաբիա մեկնել ավելի մեծ թվով ուխտավորներ: Եթե անկախությանը հաջորդած տարիներին դա փոքր թիվ էր՝ մի քանի տասնյակ մարդ, ապա հետագա տարիներին Սաուդյան Արաբիան Ադրբեջանին ուխտագնացության ավելի շատ քվոտաներ հատկացրեց⁸: Ի վերջո, 2016 թ. ձեռք բերված երկկողմ համաձայնության արդյունքում Ադրբեջանից Սաուդյան Արաբիա մեկնող ուխտավորների թիվը սահմանվեց 1600-ը⁹: Բացի այդ, Ադրբեջանից բազմաթիվ ուսանողներ մեկնեցին Սաուդյան Արաբիա՝ աստվածաբանության և այլ ոլորտներում կրթություն ստանալու նպատակով: Հեյդար Ալիևի իշխանության հատկապես վերջին տարիներին երկկողմ համագործակցությունը, կարելի է ասել, որոշակիորեն ընդլայնվել էր: Սաուդյան Արաբիայի իշխանու-

⁶ Statement of the President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliiev at a press conference in Jeddah, Saudi Arabia-July 11, 1994, <http://lib.aliyev-heritage.org>.

⁷ Abdul Hannan Tago, Saudi-Azerbaijan ties touching new heights, 14 December 2012, <http://www.arabnews.com/saudi-azerbaijan-ties-touching-new-heights>

⁸ 1998-1999 թթ. Ադրբեջանից Մեքքա և Մադինա մեկնած ուխտավորների թիվն օրինակ 250 էր, իսկ 2014 թ. ադրբեջանցի ուխտավորների թիվը հասավ 3200-ի: Տե՛ս Hajj pilgrimage quota filled in Azerbaijan, 25-04-2014, http://m.apa.az/en/azerbaijani-news/azerbaijan_religion_news/hajj-pilgrimage-quota-filled-in-azerbaijan.

⁹ Azerbaijan reduces Hajj quota for 2016, 15.02.2016, <http://kaspi.az/en/azerbaijan-reduces-hajj-quota-for-2016/>.

թյունները շարունակում էին ֆինանսական օժանդակություն ցույց տալ Ադրբեջանին տարբեր ոլորտներում, այդ թվում՝ կրոնական և կրթական հաստատությունների զարգացման հարցում: 2002 թ. Բաքվում դպրոցներ կառուցելու ծրագրի շրջանակներում Զարգացման սաուդական հիմնադրամը 35.7 միլիոն դիալ հատկացրեց Ադրբեջանի կառավարությանը: Իսկ մի քանի տարի անց՝ 2005 թ., ֆինանսական օգնություն տրամադրեց Բաքվին՝ մարդասիրական նպատակներով օգտագործելու համար¹⁰: Սաուդյան Արաբիայի օգնությամբ Ադրբեջանում մի շարք մզկիթներ վերանորոգվեցին, և նորերը կառուցվեցին:

2003 թ. իշխանության եկած Իլհամ Ալիևը հետամուտ եղավ երկկողմ հարաբերությունների ընդլայնված զարգացմանը միտված քաղաքականությանը: Իշխանության գալուց երկու տարի անց՝ 2005 թ., նա առաջին անգամ պաշտոնական այցով մեկնեց Էռ-Ռիադ¹¹: Երկկողմ հարաբերությունները Իլհամ Ալիևի օրոք նոր դրսևորումներ ձեռք բերեցին: 2007 թ. նոյեմբերի 10-17-ը սկզբում Էռ-Ռիադում, իսկ հետո Ջիդդայում և Դամմամում անցկացվեցին Ադրբեջանի մշակութային օրեր: Դրան հետևեցին 2008 թ. հունիսի 17-21-ը սաուդական մշակութային օրերի անցկացումն Ադրբեջանում, որին մասնակցում էր ՍԱԹ-ի մշակույթի նախարարը, ով ղեկավարում էր Բաքու ժամանած մոտ հարյուրհոգանոց պատվիրակությունը¹²: Բավական սերտացան նաև միջպառլամենտական կապերը: 2010 թ. Բաքու այցելեց ՍԱԹ-ի Մաջլիս ալ-շուրայի նախագահ Աբալլահ բին Իբրահիմ Ալ Շեյխը: Դրան հաջորդեցին Ադրբեջանի խորհրդարանի՝ Միլլի մեշլիսի խոսնակ Օքթայ Ասադովի այցելությունը և համապատասխան պայմանագրերի ստորագրումը¹³:

Երկկողմ հարաբերություններին նոր որակ հաղորդեց 2012 թ. Էռ-Ռիադի այն հայտարարությունը, թե կովկասյան տարածաշրջանում իր հիմնական գործընկերն Ադրբեջանն է: Կասկածից վեր է, որ այս շրջանից ի վեր ՍԱԹ-ի հետ համագործակցությունն Ադրբեջանի համար վերաճեց առաջնահերթության: Հատկանշական է, որ 2012 թ. հունիսի 14-ին ադրբե-

¹⁰ Abdul Hannan Tago, Saudi-Azerbaijan ties touching new heights, 14 December 2012, <http://www.arabnews.com/saudi-azerbaijan-ties-touching-new-heights>.

¹¹ Նույն տեղում:

¹² Նույն տեղում:

¹³ Նույն տեղում:

ջանական Թրենդին տված հարցազրույցում Սաուդյան Արաբիայի բարձրաստիճան պաշտոնյաներից մեկը նշում է, որ Ադրբեջանը խաղում և շարունակելու է խաղալ կարևոր դեր միջազգային ասպարեզում: Այն կամուրջ է Արևելքի և Արևմուտքի միջև, և որ Ադրբեջանի շարունակական զարգացումը գոհացուցիչ է ՍԱԹ-ի համար¹⁴:

Նույն՝ 2013 թ. դեկտեմբերին Սաուդյան Արաբիայի Ներդրումների գլխավոր հանձնախմբի (SAGIA) նախագահ Աբդուլ Լատիֆ Ալ-Օսմանը Բաքվում էր՝ Ադրբեջանի նավթաքիմիական ոլորտում սաուդական ներդրումների վերաբերյալ շուրջ տասներկու տնտեսական համաձայնագիր ստորագրելու համար¹⁵: Զուգահեռաբար Բաքուն ձեռնամուխ եղավ մշակույթի, կրթության և անվտանգության ոլորտներում ՍԱԹ-ի հետ համագործակցության սերտացմանը: Հատկանշական է, որ Սաուդյան Արաբիայի իշխանություններն արտոնեցին, որպեսզի դեկտեմբերի 31-ը այդ երկրում ևս նշվի որպես համայն ադրբեջանցիների համերաշխության օր:

2014 թ. Ադրբեջան այցելեց Սաուդյան Արաբիայի սահմանային ծառայության գերագույն ղեկավարը՝ քննարկելու անվտանգությանն առնչվող հարցեր: Նշենք, որ դրան նախորդել էր 2013 թ. վերջին երկու պետությունների միջև Արտահանման մասին պայմանագրի կնքումը, որն առնչվում էր հանցագործության և ահաբեկչության դեմ համատեղ պայքարին¹⁶:

2015 թ. մայիսին Ադրբեջանում տեղի ունեցավ ադրբեջանասաուդական գործարար հանդիպում, որը կազմակերպվել էր Ադրբեջանի տնտեսության և արդյունաբերության նախարարության կողմից, և որին մասնակցելու էր եկել Սաուդյան Արաբիայի առևտրի և արդյունաբերության նախարարի ղեկավարած պատվիրակությունը¹⁷: Երկկողմ համագործակցության շղթայի մեջ աչքի է ընկնում 2015 թ. ապրիլին Իլհամ Ալիևի պաշտոնական այցը Սաուդյան Արաբիա: Ադրբեջանասաուդական հարաբերությունների բարձր մակարդակի մասին

¹⁴ Saudi Arabia FM: Azerbaijan is bridge between East and West, 14 June 2012, <http://en.trend.az/azerbaijan/politics/2037309.html>.

¹⁵ Abdul Hannan Tago, Saudi-Azerbaijan ties touching new heights, 14 December 2012, <http://www.arabnews.com/saudi-azerbaijan-ties-touching-new-heights>.

¹⁶ Նույն տեղում:

¹⁷ Նույն տեղում:

էր խոսում այն փաստը, որ թագավոր Սալմանն անձամբ դիմավորեց Ալիևին Էռ-Ռիադի օդանավակայանում¹⁸: Վերահաստատվեցին համագործակցության հիմնական ուղենիշները: Նշենք, որ Իլհամ Ալիևի վերջին այցելությունը Սաուդյան Արաբիա տեղի էր ունեցել 10 տարի առաջ: Ադրբեջանի նախագահը Սաուդյան Արաբիայում նավթի գներին առնչվող խնդիրները քննարկեց նավթի և բնական ռեսուրսների նախարար Ալի Ալ-Նուայմիի հետ: Իսկ թագավորության առևտրի պալատի նախագահ Աբդուլ Ռահման Ալ-Ջամիլի հետ քննարկվեցին քիմիական և նավթարդյունաբերական համատեղ հաստատություններ հիմնելու, նավթագազային, գյուղատնտեսական ապրանքներ արտադրելու, դրանց արտահանումը Սաուդյան Արաբիա և երրորդ երկրներ կազմակերպելու հարցեր: Ի. Ալիևը հանդիպեց նաև ԻՀԿ-ի շրջանակներում գործող Իսլամական զարգացման բանկի նախագահ Ահմադ Մուհամմադ Ալիի և ԻՀԿ-ի գլխավոր քարտուղար Իյադ բին Ամին Մադանիի հետ¹⁹: Քննարկվեցին համատեղ ծրագրեր իրականացնելու հարցերը: ԻՀԿ-ի գլխավոր քարտուղարը հատուկ շնորհակալություն հայտնեց Իլհամ Ալիևին պաղեստինցի ժողովրդին ցուցաբերած քաղաքական և նյութական աջակցության համար: Ալիևն այցելեց նաև Մադինա՝ Մուհամմադ մարգարեի մզկիթը²⁰:

Երկկողմ հարաբերությունների հարցում կարևոր դեր ունի իսլամը, որը միավորիչ գործոն է քաղաքակրթական առումով: Հետաքրքրական է, որ կրոնապետություն համարվող Սաուդյան Արաբիան շահագրգռված է սուննի իսլամի, մասնավորապես սալաֆիականության սաուդական մեկնաբանության՝ վահաբականության արտահանմամբ, իսկ աշխարհիկ Ադրբեջանը դիտարկվում է որպես պարարտ հող²¹:

Ադրբեջան-Սաուդյան Արաբիա հարաբերություններում կարևոր գործոն է Իրանը: Իրանը, Ադրբեջանի հետ ունենալով կրոնական, մշակութային և այլապլ ընդհանրություններ, 1991 թ.-ից ի վեր փորձում է այստեղ քաղաքական և կրոնական

¹⁸ Royal welcome for Aliiev in Saudi Arabia, 06 April 2015, http://commonsplace.eu/index.php?m=23&news_id=3213.

¹⁹ Azerbaijani President meets with OIC Secretary General, 6,04,2015, <http://en.trend.az/azerbaijan/politics/2380778.html>.

²⁰ President Aliyev visits prophet's mosque in Medina, 8 April 2015, <http://www.azernews.az/nation/80135.html>.

²¹ Eldar Mamedov, Azerbaijan Interests Lie Closer to Iran than Saudi Arabia, February 4, 2016, <http://muftah.org>.

ազդեցություն ունենալ, որը սակայն հանդիպում է Բաքվի հակազդեցությանը: Իսկ Սաուդյան Արաբիան տարածաշրջանում Իրանի հետ մրցակցող հիմնական պետությունն է: Այս պարագայում Ադրբեջան-Իրան որոշակիորեն հակասական հարաբերություններում Ադրբեջան-Սաուդյան Արաբիա համագործակցությունը կարող է հավասարակշռող և հակազդող նշանակություն ունենալ:

ՍԱԹ-ի հետ Ադրբեջանի սերտ համագործակցության մյուս կարևոր պատճառը կապված է Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի հետ: Գաղտնիք չէ, որ տասնամյակներ շարունակ Ադրբեջանը Սաուդյան Արաբիայի միջոցով հայ-ադրբեջանական հակամարտության հարցում ձեռք է բերել ոչ միայն իսլամական աշխարհի աջակցությունը, այլև օգնություն միջազգային ասպարեզում՝ ՄԱԿ-ում և այլուր: Նշենք, որ Իսլամական համագործակցություն կազմակերպությունը խիստ կոշտ և միակողմանի դիրքորոշում ունի Հայաստանի նկատմամբ, որին համարում է «ագրեսոր» պետություն:

Կասկածից վեր է, որ ՍԱԹ-ը տարածաշրջանում կարևորում է հատկապես Ադրբեջանի հետ համագործակցությունը, առավել, քան Վրաստանի կամ մի այլ երկրի հետ: Ադրբեջանին ուղղված ժեստ է նաև այն, որ Սաուդյան Արաբիայի Թագավորությունը մինչ օրս հրաժարվում է դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատել Հայաստանի հետ՝ պատճառ բերելով դարաբաղադրեցանական հակամարտության կարգավորված չլինելը: ՍԱԹ-ում Ադրբեջանի դեսպան Ռասիմ Ռզակի խոսքերով Ադրբեջանին և Սաուդյան Արաբիային միավորում է համակողմանի եղբայրությունը: «Մեր ժողովուրդները նույն մշակույթի և ավանդույթների, ինչպես նաև նույն կրոնի կրողներն են»²²:

Հարկ է նկատել, որ Ադրբեջանը ցանկանում է խորացնել Սաուդյան Արաբիայի հետ համագործակցությունն էներգետիկ և տնտեսական ոլորտներում ևս: Իր հերթին Սաուդյան Արաբիան պատրաստ է սերտացնելու էներգետիկ համագործակցությունն Ադրբեջանի հետ²³:

²² Abdul Hannan Tago, նշվ.աշխ.:

²³ Azerbaijan, Saudi Arabia discuss prospects to expend energy dialogue, 06 April 2015, <http://www.caspianenergy.net/en/oil-and-gas/21451-azerbaijan-saudi-arabia-discuss-prospects-to-expand-energy-dialogue>.

Սաուդյան Արաբիան և Ադրբեջանը համագործակցում են նաև զբոսաշրջության ոլորտում: 2013 թ. երկու երկրների միջև կնքվեց զբոսաշրջության ոլորտում համագործակցության համաձայնագիր²⁴: Արաբական մամուլում Բաքուն անգամ անվանում են Կովկասի Դուբայ: 2016 թ. ընթացքում Բաքվում գրանցվեց արաբ զբոսաշրջիկների աննախադեպ մեծ հոսք²⁵:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, Ադրբեջանն արաբական ուղղության մեջ էականորեն կարևորում է համագործակցությունը Սաուդյան Արաբիայի հետ: Վերջին շրջանում Ադրբեջանի և Սաուդյան Արաբիայի համագործակցության ակտիվացումը կարելի է դիտարկել երկկողմ շահերի տեսանկյունից՝ աշխարհաքաղաքական և աշխարհատնտեսական արդի իրողությունների համատեքստում: Բաքուն նպատակ ունի Սաուդյան Արաբիայի հետ ստեղծել քաղաքական և տնտեսական ոլորտներում համաչափ համագործակցության կայուն և շարունակական վիճակ:

Իր հերթին Սաուդյան Արաբիայի Թագավորությունն Ադրբեջանի հետ հարաբերություններում հետամուտ է իր շահերին, որոնցում ևս մեծ է Իրանի գործոնը: Գաղտնիք չէ, որ ՍԱԹ-ը ցանկանում է հակաշիայական և հակաիրանական դաշինքի մեջ ներգրավել աշխարհիկ Ադրբեջանին, որը շիայական մեծամասնության և շիայական ավանդույթների երկիր է: Ընդհանրապես Սաուդյան Արաբիայի քաղաքականությունը հստակորեն միտված է Մերձավոր Արևելքում և առհասարակ, միջազգային ասպարեզում, իսկ այս պարագայում՝ կովկասյան տարածաշրջանում, Իրանի դիրքերի թուլացմանը: Սա նշանակում է, որ երկու պետություններն Իրանի հարցում նույնանման հետաքրքրություններ ունեն:

Նկատի ունենալով նշված իրողությունները՝ կարելի է ենթադրել, որ Ադրբեջանն առաջիկայում ևս կշարունակի պահպանել քաղաքական, տնտեսական ու մշակութային համագործակցությունն արաբական և մուսուլմանական աշխարհի կարևորագույն պետություններից մեկի՝ ՍԱԹ-ի հետ: Թագավորության հետ համագործակցության միջոցով Ադրբեջանը

²⁴ Kingdom of Saudi Arabia and Azerbaijan sign cooperation agreement in the fields of tourism and heritage, 3/13/2013, <https://www.scta.gov.sa/en/media/Center/News/MainNews/Pages/z-t-1-13-3-13.aspx>.

²⁵ Azerbaijan became favorite destination for Arab tourists, 02 AUGUST 2016, <http://www.today.az/news/business/153109.htm>.

փաստորեն կփորձի հավասարակշռել հարաբերությունները ոչ միայն Իրանի, այլև Ռուսաստանի հետ, իսկ Թուրքիայի պարագայում ձեռք կբերի կարևոր այլընտրանք: Միևնույն ժամանակ հազիվ թե Բաքուն չի գիտակցում, որ Սաուդյան Արաբիայի հետ հարաբերությունների ակտիվացումը որոշակի ռիսկեր է պարունակում: Նախ՝ նշենք, որ նույն Սաուդյան Արաբիայի հետ բաց դռների քաղաքականությունը նպաստեց, որպեսզի 1990-ականներից սաուդական պաշտոնական և ոչ պաշտոնական խողովակներով Ադրբեջան ներթափանցի վահաբականությունը: Տարիների ընթացքում վահաբականների թիվն Ադրբեջանում ընդլայնվեց: Բաքվի համար լրջագույն խնդիր դարձավ սալաֆիական կրոնական և կրոնաքաղաքական ակտիվությունը: Չնայած Ադրբեջանի իշխանություններին հաջողվեց կանխել այդ շրջանակներից եկող վտանգները, սակայն կրոնական արմատականությունն ու ծայրահեղականությունն Ադրբեջանի ազգային անվտանգության համար միշտ էլ սպառնալիք են:

ՍԱԹ-ի հետ հարաբերությունների սերտացումը կարող է նպաստել Ադրբեջանի նկատմամբ Իրանի քաղաքականության կոշտացմանը, ինչը, հնարավոր է, արտահայտվի Ադրբեջանի համար ոչ շահեկան իրողություններով՝ Լեռնային Ղարաբաղի հարցում Իրանի դիրքորոշման փոփոխությամբ, Ադրբեջանում իրանամետ շիայական արմատական և չափավոր հոսանքների ակտիվացմամբ և այլն:

Սաուդյան Արաբիայի հետ հարաբերությունների հարաճուն ակտիվացումը բնականաբար չի գոհացնի նաև Ռուսաստանին, որը Սիրիայում պայքարում է Սաուդյան Արաբիայի դեմ: Ռուսաստանն Ադրբեջանի հետ հարաբերություններում նույնպես կարող է շահարկել Բաքվի համար ցավոտ հարցեր: Սաուդյան Արաբիայի հետ հարաբերությունների առավել սերտացումը բնականաբար դժգոհելու առիթ է տալու Թուրքիային: Չնայած մերձավորարևելյան հարցերում Անկարան համագործակցում է ՍԱԹ-ի հետ, սակայն վերջինիս հետ գտնվում է շարունակական մրցակցության մեջ: Չի բացառվում, որ վերը նշված իրողությունները ստիպեն Բաքվին Սաուդյան Արաբիայի Թագավորության հետ հարաբերություններում զգուշավորություն ցուցաբերել՝ դաշնակիցների հետ ավելորդ լարվածությունից խուսափելու համար: